

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник керівника
(професор з науково-педагогічної роботи)

М.В. Афанасьєв

М.В. Афанасьєв

Економіка для бізнесу

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма Підприємництво; Міжнародна торгівля

Вид дисципліни базова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Завідувач кафедри
Економічної теорії
та економічної політики

Машенко

к. е. н., доц. Машенко М. А.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри Економічної теорії та економічної політики
Протокол № 1 від 02.09.2019 р.

Розробники:
Мащенко М. А., Кліменко О. М., Литвиненко А. В.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

В сучасних умовах господарювання розуміння та аналіз тенденцій загальноцивілізаційного розвитку, теоретичне осмислення трансформаційних перетворень динамічного світу можливо лише за умови пізнання фундаментальних основ функціонування і розвитку економіки на всіх рівнях – галузевому, регіональному, національному.

Дисципліна «Економіка для бізнесу» є важливою у процесі підготовки фахівців підприємницької направленості за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та розрахована на комплексне вивчення, а саме: вивчення теоретичного матеріалу навчальної дисципліни на лекціях, відпрацювання теоретичних питань на практичних та семінарських заняттях, а також самостійна робота студентів з економічною літературою, нормативно-правовими актами.

Питання, які розглядаються у дисципліні «Економіка для бізнесу», мають важливе значення для майбутнього фахівця, оскільки дозволяють отримати надійну фундаментальну основу знань механізму функціонування економіки на всіх рівнях господарювання, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою; дістати вмінь та навичок з моделювання поведінки всіх суб'єктів ринкової економіки, апробованих економічною практикою; одержати певні компетентності для формування успішної бізнес-поведінки. Вивчення дисципліни «Економіка для бізнесу» створює надійне базисне підґрунтя для подальшого успішного оволодіння наступними дисциплінами освітніх програм «Підприємництво» та «Міжнародна торгівля».

Актуальність вивчення дисципліни «Економіка для бізнесу» в Україні опирається на необхідності остаточного формування та подальшого розвитку національної соціально-економічної моделі на всіх рівнях господарювання.

Мета навчальної дисципліни:

формування у студентів цілісного світогляду і навичок системного мислення щодо розкриття механізму функціонування економіки на національному та галузевому рівнях господарювання на основі економічних теорій, концепцій, моделей, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою й апробованих економічною практикою і набуття студентами відповідних професійних компетентностей, що забезпечують формування соціально-економічної поведінки.

Курс	1	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	8	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	60
	семінарські, практичні	60
	лабораторні	-
Самостійна робота		120
Форма підсумкового контролю	екзамен	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Вища математика	Світовий ринок товарів та послуг
Соціальна та економічна історія України	Економіка підприємства
Філософія	Зовнішньоекономічна діяльність підприємства
	Фінансові операцій, кредитні та валютні розрахункові операції

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здійснювати діагностування основних напрямів взаємодії бізнесу та споживачів на засадах маржинального аналізу	Вміння моделювати поведінку споживача. Здатність до бізнес-проектування на базі максимізаційно-мінімізаційних цілей фірми. Вміння аналізувати стан ринку на принципах рівноважного підходу.
Здійснювати оцінювання особливостей ведення бізнесу в умовах та з урахуванням певних типів ринкових структур	Вміння досліджувати проблеми сучасного ринку досконалої конкуренції як ідеальної концепції. Здатність аналізувати результати ведення бізнесу з урахуванням ступеню конкуренції та концентрації в галузі.
Здійснювати аналіз ролі основних суб'єктів господарювання в сучасному економічному кругообігу	Здатність характеризувати доходи і споживання домогосподарств у сучасному економічному кругообігу
Здійснювати оцінювання ролі держави в формуванні основних інструментів ефективного функціонування бізнесу у національній економіці та міжнародних бізнес-відносинах на основі використання макроекономічних показників	Здатність аналізувати роль держави в економіці та її впливовість на ведення бізнесу Вміння робити обґрунтовані висновки щодо впливу проблем рівноваги платіжного балансу на експортно-імпортні операції.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Мікроекономічні засади бізнесу

Тема 1. Вступ до економіки для бізнесу

1.1. Економіка як фундамент для ведення бізнесу. Основні терміни, поняття та категорії економіки, їх сутність. Мікроекономічне оточення бізнесу. Макроекономічне оточення бізнесу. Основні суб'єкти господарювання: споживач (домогосподарство), фірма, держава.

1.2. Основна проблема економіки. Обмеженість ресурсів і необхідність вибору. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Альтернативний вибір, альтернативні витрати та альтернативна вартість.

1.3. Політика бізнесу на мікрорівні: сутність, структура, види. Сутність економічної політики бізнесу на мікрорівні, її структура, види. Економічні закони та їх дія в сучасній економіці.

Тема 2. Моделювання поведінки споживача

2.1. Потреба, корисність та бюджетні обмеження. Потреби, їх види, структура. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність: вимірювання та графічне зображення. Визначення ціни товару на основі граничної корисності. Закон спадної граничної корисності. Перший та другий закони Госсена. Рівновага споживача. Фактор часу і споживчий вибір. Криві байдужості, їх властивості. Карта байдужості. Гранична норма заміщення благ. Бюджетна лінія, її формула та графічне зображення. Вплив зміни доходу споживача на розташування бюджетної лінії та процес споживання. Економічне обґрунтування та графічне зображення оптимуму споживача як моделі раціонального споживчого вибору.

2.2. Реакція споживача на зміни доходу та ціни. Залежність поведінки споживача від його доходу. Лінія «дохід – споживання» та побудова кривих Енгеля. Закони Енгеля. Побудова лінії «дохід – споживання». «Суперіорні» (нормальні) та «інферіорні» (низькоякісні) товари. Особливості лінії «дохід – споживання» для нормальних і низькоякісних товарів. «Лінія життя» для різних верст населення та різних вікових груп. Лінія «ціна – споживання» та побудова кривої індивідуального попиту. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів. Побудова лінії «ціна – споживання». Різновиди траєкторії зміни споживання внаслідок зменшення цін на суперіорні та інферіорні товари. Побудова лінії індивідуального попиту споживача.

2.3. Фактори впливу на вибір споживача. Утворення «надлишку споживача» в результаті перевищення корисності товарів над ціною. Приріст «надлишку споживача» як показник зміни його добробуту. Зміна надлишку і втрати в результаті введення податків та дотацій на товари. Комплементарні товари та товари-субститути. Ефект доходу і ефект заміщення. Основні фактори впливу на вибір споживача.

Тема 3. Механізм ринкового ціноутворення

3.1. Попит і пропозиція як основні важелі ринкового механізму. Попит і закон попиту. Цінові і нецінові детермінанти попиту. Графічне відображення закону попиту. Функція попиту. Графіки індивідуального та ринкового попиту. Виключення з дії закону попиту. Пропозиція і закон пропозиції. Цінові і нецінові детермінанти пропозиції. Графічне відображення закону пропозиції. Функція пропозиції.

3.2. Ринкова рівновага: механізм встановлення, умови формування та шляхи досягнення. Види ринкової рівноваги. Зміни у ринковій рівновазі. Дефіцит та надлишок виробництва. Зміни рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва під впливом різних чинників на взаємозалежних ринках. Стійкість ринкової рівноваги. Павутиноподібна динамічна модель досягнення рівноваги. Наслідки державного втручання у ринкову рівновагу. Чорний ринок. Спекуляція та посередництво.

3.3. Еластичність попиту та пропозиції, фактори, які на них впливають. Еластичність попиту, фактори, які на неї впливають. Види еластичності попиту: за ціною

(пряма), за доходом та перехресна еластичність. Дугова та точкова еластичність. Еластичність пропозиції, фактори, що на неї впливають. Еластичність за власною ціною блага та за цінами факторів виробництва. Дугова та точкова еластичність пропозиції. Еластичність у короткостроковому та довгостроковому періодах. Практичне значення теорії еластичності попиту та пропозиції.

Тема 4. Економічна модель ведення бізнесу

4.1. Сукупний, середній та граничний продукт. Виробництво та фактори виробництва. Сутність та структура факторів виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт.

4.2. Виробнича функція: сутність, параметри, види. Поняття виробничої функції. Властивості виробничої функції. Види виробничих функцій. Екстенсивне та інтенсивне виробництво. Короткостроковий та довгостроковий періоди у діяльності підприємства. Виробництво з одним та двома змінними факторами виробництва. Особливості виробничої функції у короткостроковому періоді. Закон спадної граничної продуктивності (віддачі) змінного фактора виробництва.

4.3. Ізокванта та ізокоста: суть, графічне та алгебраїчне зображення. Ізокванта. Карта ізоквант. Зона технологічного заміщення. Гранична норма технологічного заміщення. Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне зображення. Оптимум товаровиробника та його графічна інтерпретація.

4.4. Ефект масштабу та його вплив на визначення оптимального розміру підприємства. Виробництво у довгостроковому періоді. Поняття ефекту масштабу. Постійна, зростаюча та спадна віддача від масштабу. Крива «Шлях розвитку». Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.

Тема 5. Витрати у бізнесі

5.1. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат. Витрати, їх сутність та структура. Загальна характеристика витрат та їх класифікація. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Поняття альтернативних витрат. Зовнішні (бухгалтерські) та внутрішні витрати. Витрати, видатки, виплати, собівартість – важливість виокремлення, їх взаємозв'язок.

5.2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Постійні, змінні, загальні витрати, їх графічне зображення. Умовно-змінні та умовно-постійні витрати. Середні витрати: сутність, формули, графічне зображення. Граничні витрати. Граничні доходи. Гранична продуктивність. Правило максимізації прибутку. Рівновага фірми у короткостроковому періоді. Максимізаційно-мінімізаційні цілі фірми. Догранична, гранична та позагранична фірма. Догранична фірма з нормальним та надприбутком.

5.3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Ефект масштабу. Пропозиція галузі. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Криві довгострокових витрат. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Ефект масштабу виробництва: сутність, типи, практичне значення. Пропозиція галузі. Крива пропозиції галузі з постійними та зростаючими витратами.

Тема 6. Ринкові структури ведення бізнесу

6.1. Поняття досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію конкурентної фірми. Ознаки й умови існування ринку досконалої конкуренції. Види конкуренції. Ринковий попит на продукцію фірми, яка діє в умовах досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту конкурентної фірми, середнього, граничного і сукупного доходу. Визначення поведінки фірми в короткостроковому періоді. Правило максимізації прибутку і мінімізації збитків: два способи визначення.

6.2. Характерні риси ринку чистої монополії. Види монополій. Характерні риси та особливості існування ринку чистої монополії. Бар'єри для вступу в галузь: економічні, адміністративні та правові. Основні види монополій. Вибір монополістом ціни й обсягу виробництва. Правила максимізації прибутку і мінімізації збитків. Пропозиція монополіста і особливості її формування. Стратегії монополістичного ціноутворення. Цінова дискримінація: поняття, умови та види. Джерела та показники монопольної влади. Обмеження монопольної влади. Необхідність державного регулювання монополії. Рівновага фірми монополіста в довгостроковому періоді. Антимонопольна політика. Антимонопольне законодавство України.

6.3. Олігополістичний ринок: його ознаки та особливості. Види олігополій. Теорія класичної дуополії. Основні ознаки олігополістичного ринку. Некооперативна і кооперативна поведінка олігополістів. Лідерство в цінах. Цінова конкуренція. Модель дуополії Курно: договірна й конкурентна рівновага. Цінові війни. Олігополія з погляду теорії ігор. «Дилема ув'язнених» – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою.

6.4. Ринок монополістичної конкуренції, його характеристики. Поняття диференціації продукту. Модель ринку монополістичної конкуренції, її характеристика. Поведінка фірм на ринку монополістичної конкуренції. Диференціація виробів: форми, позитивні наслідки та загрози. Ефективність монополістичної конкуренції. Надлишкові потужності. Крива попиту фірми, яка діє на ринку монополістичної конкуренції. Динаміка прибутковості фірми в короткостроковому і довгостроковому періодах. Визначення ціни та оптимального обсягу виробництва. Умови досягнення і підтримки беззбитковості у довгостроковому періоді.

Тема 7. Ринки ресурсів

7.1. Ринки факторів виробництва (ресурсів): особливості попиту та пропозиції, рівновага. Пропозиція факторів виробництва. Попит на товари та попит на ресурси. Правило використання ресурсів. Попит на ресурси в умовах досконалої та недосконалої конкуренції. Фактори, які впливають на попит на ресурси. Оптимальне співвідношення ресурсів. Правило найменших витрат. Правило максимізації прибутку.

7.2. Попит та пропозиція праці, визначення її ціни. Праця як ресурс, як фактор виробництва. Характеристика досконалого конкурентного ринку праці. Граничний вигравш виробника від найманої праці. Попит окремого робітника на працю. Галузевий попит на працю. Пропозиція праці для окремого робітника. Ринкова пропозиція послуг праці. Рівновага на ринку праці. Диференціація ставок заробітної плати. Економічна рента на ринку праці. Роль профспілок. Монопсонічний та олігопсонічний ринки, їх особливості. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати. Дискримінація на ринках робочої сили.

7.3. Капітал, як ресурс тривалого використання. Рівновага на ринку капіталу. Попит та пропозиція капіталу. Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу. Інвестиції, їх види. Вплив процентної ставки на короткострокові інвестиційні проекти підприємців. Обґрунтування інвестиційних рішень у тривалому періоді. Міжчасове бюджетне обмеження, міжчасова рівновага.

7.4. Підприємницькі здібності, їх характеристика, як фактора виробництва. Підприємницькі здібності як фактор виробництва. Ринкова нерівновага як основна умова існування фактора підприємницьких здібностей.

Змістовий модуль 2. Макроекономічне оточення бізнесу

Тема 8. Макроекономічні показники та система національних рахунків.

Економічне зростання.

8.1. Макроекономіка як теоретична основа економічної політики держави. Взаємозв'язок макро- та мікроекономічного оточення бізнесу. Економічна система як об'єкт макроекономіки. Сутність економічної політики та її види. Результативність політики, її залежність від політичних факторів. Модель кругообігу. Державний та зарубіжний сектори у схемі кругообігу. Роль держави у вирішенні основних макроекономічних проблем.

8.2. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний дохід (ВНД). Система національних рахунків (СНС). Основні категорії СНС: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Поняття ВВП. ВВП та ВНД, їх співвідношення. Вимірювання ВВП та проблеми, що пов'язані з ним. Методи обчислення ВВП. Тіньова економіка. Співвідношення між потенційним і фактичним ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Показники рівня цін. Індекси цін. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Індекс цін виробника. Інфлювання і дефлювання.

8.3. Макроекономічні показники на чистій основі: чистий внутрішній продукт, національний дохід та зв'язок між ними. Амортизація. Чистий національний дохід. Національне багатство.

8.4. Економічне зростання: сутність, основні чинники та типи. Економічне зростання та економічний розвиток. Показники економічного зростання. Темпи росту та темпи приросту. Вплив технічного прогресу на економічне зростання. Вплив запасу капіталу на економічне зростання. Вплив приросту населення на економічне зростання. Проблеми зростання економіки України та їх відображення на веденні бізнесу.

Тема 9. Макроекономічна нестабільність та її вплив на ведення бізнесу

9.1. Макроекономічна рівновага та її роль в успіху бізнесу. Модель AD – AS як базова модель економічної рівноваги. Порухення рівноваги змінами в сукупному попиті та сукупній пропозиції, механізми її відновлення. Ефект храповика. Довгострокова та короткострокова ринкові рівноваги. Графічне відображення моделі AD – AS. Модель „витрати-випуск”. Сукупні видатки та їх складові. Визначення рівноважного ВВП на основі методу "видатки - випуск". Фактичні та заплановані видатки. Модель „вилучення-ін'єкції”. Система вилучень та ін'єкцій в економічному

кругообігу. Заплановані та незаплановані інвестиції. Мультиплікатор витрат. Автономні та індукційні витрати. Механізм мультиплікації автономних витрат. Рівноважний ВВП в умовах різного рівня зайнятості. Сукупні витрати і потенційний ВВП. Рецесійний розрив як наслідок дефіциту автономних витрат. Графічна та математична інтерпретація рецесійного розриву. Інфляційний розрив як наслідок надмірних автономних витрат. "Заощадження – інвестиції" як спрощена модель економічної рівноваги. Ефект мультиплікатора та його графічна інтерпретація. Графічна та математична інтерпретація інфляційного розриву.

9.2. Інфляція: сутність та основні види. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів. Види інфляції за джерелами виникнення: Причини інфляції. Механізм розвитку інфляції. Інфляція попиту, інфляція витрат та їх графічна інтерпретація. Антиінфляційна політика.

9.3. Зайнятість та безробіття. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість та рівень безробіття. Основні види безробіття. Причини безробіття. Повна зайнятість, природне безробіття та потенційний ВВП. Відставання фактичного ВВП від потенційного (розрив ВВП). Закон Оукена та втрати економіки від циклічного безробіття.

9.4. Економічні цикли. Сутність, види та структура. Основні фази економічного циклу та їх характеристика. Теорії щодо причин виникнення економічних циклів.

Тема 10. Соціальне оточення бізнесу та демографічні проблеми суспільства

10.1. Демографія населення та міграційних процеси. Визначення чисельності населення та його структури. Показники природного руху чисельності населення. Сутність та поняття міграційних процесів. Внутрішня та зовнішня міграція. Міграційний приріст населення. Міграційний відтік населення. Показники міграції населення..

10.2. Рівень та якість життя населення. Зміст поняття рівня життя населення. Класифікація рівнів життя населення. Економічна нерівність та способи її оцінювання. Крива Лоренца Система груп показників рівня життя населення та мінімальний набір соціальних індикаторів рекомендований Статистичною комісією ООН. Показники доходів домашніх господарств. Показники диференціації доходів домашніх господарств. Дослідження та вплив на економіку витрат домашніх господарств.

10.3. Розвиток соціальної сфери та житлово-комунальне забезпечення населення. Показники розвитку соціальної сфери, освіти й охорони здоров'я. Взаємозв'язок між показниками розвитку соціальної сфери та економічного зростання. Аналіз розмірів і структури житлового фонду. Показники забезпеченості населення житлом і комунальними послугами. Стан здоров'я населення. Показники стану здоров'я населення: медико-демографічні, показники захворюваності, інвалідності, фізичного та психічного розвитку населення.

10.4. Соціальні наслідки інфляції та безробіття. Соціальні наслідки безробіття. Державне регулювання зайнятості. Державна політика зайнятості населення. Стимулююча політика як метод зменшення безробіття та її інфляційні наслідки. Державні програми сприяння зайнятості. Крива Філіпса як аналітичний засіб стабілізаційної політики держави в короткостроковому та довгостроковому періодах. Стагфляція.

Тема 11. Формування інвестиційних резервів бізнесу

11.1. Споживання домогосподарств як джерело бізнесу Доходи домогосподарств як джерело споживання. Доходи і витрати домогосподарств в моделі економічного кругообігу. Складові та розподіл особистого доходу та особистого наявного доходу в приватній закритій економіці. Використовуваний дохід і споживання. Споживання як функція наявного доходу Автономне споживання та чинники, що на нього впливають. Чинники споживання, не пов'язані з поточним доходом. Середня та гранична схильність до споживання. Міжчасовий вибір споживача. Гіпотеза життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу. Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням. Графік споживання. Автономне та індукційоване споживання. Особливості споживання в Україні в умовах ринкової трансформації економіки.

11.2. Заощадження як основа інвестування. Заощадження домогосподарств. Заощадження як функція наявного доходу. Чинники заощадження. Вибір заощаджуваного активу. Види заощаджень. Рівень заощаджень. Рівновага між заощадженнями та інвестиціями. Графік заощадження. Середня та гранична схильність до заощадження.

11.3. Інвестиції в основний капітал. Функціональна роль інвестицій. Економічний зміст інвестицій. Відсоткова ставка як чинник інвестиційного попиту. Номінальна та реальна відсоткова ставка. Крива сукупного попиту на інвестиції. Чинники автономних інвестицій і їх вплив на криву інвестиційного попиту. Нестабільність інвестицій. Інвестиції в економіку України.

11.4. Визначення прибутковості інвестиційних проектів. Податок на прибуток і чиста прибутковість інвестицій. Методи визначення прибутковості інвестиційних проектів. Бухгалтерський та дисконтованої вартості.

Тема 12. Функціонування господарського механізму та основні напрями регулювання економіки.

12.1. Система управління економікою. Взаємодія бізнесу і держави. Роль держави в економіці та основні функції держави. Взаємодія ринкової економіки з державою. Податки, витрати та позики держави. Основні функції держави як суб'єкта макроекономічного регулювання. Держава в економічному кругообігу в умовах змішаної економіки. Вплив держави на економічний кругообіг. Роль інформаційного середовища. Концепції державного регулювання. Сутність, цілі, важелі (інструментарій) та основні напрями регулювання економіки.

12.2. Монетарна політика держави. Фінансова система. Банківська система та грошова пропозиція. Зміст, структура та функції фінансів. Роль фінансів у господарському механізмі. Державний бюджет, бюджетний дефіцит, державний борг. Грошова пропозиція та грошові агрегати. Процентна ставка: сутність, основні види та чинники, що впливають на її рівень. Мотиваційна роль реальної процентної ставки для встановлення рівноваги на грошовому ринку. Графік грошової пропозиції. Модель грошового ринку. Порухення та відновлення рівноваги на грошовому ринку. Основні функції комерційних банків. Банківські резерви. Банківський механізм розширення грошової пропозиції на основі депозитного мультиплікатора. Грошова пропозиція з урахуванням депозитних та готівкових грошей. Грошова база, грошовий мультиплікатор

і грошова пропозиція. Грошово-кредитна система. Причини нестабільності грошової системи і умови забезпечення стабільності грошової одиниці.

12.3. Сутність фіскальної політики держави. Функції податків. Фіскальні методи регулювання виробництва. Дискреційна фіскальна політика. Мультиплікативний вплив державних закупівель і чистих податків на реальний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Автоматична фіскальна політика. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики та необхідність її доповнення дискреційною політикою. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделі "AD-AS". Вплив зниження податків на ВВП. Наслідки стимулювання податкової політики для державного бюджету. Крива Лаффера. Фіскальна політика та державний бюджет.

12.4. Заходи удосконалення механізму господарювання в Україні. Концепція сталого розвитку та її втілення в Україні. Інвайронментальна економіка. Раціональне природокористування. Нова ідеологія природокористування. Стратегії екологічного відродження країни та її регіонів.

Тема 13. Зовнішньоекономічна діяльність держави

13.1. Платіжний баланс. Рахунок поточних операцій та його складові. Рахунок капітальних операцій та його зміст. Сутність та роль автономної статті "Помилки та упущення". Резервні активи як регулятивна стаття платіжного балансу. Модель платіжного балансу.

13.2. Валютний курс. Валюта та її види. Форми котирування валютного курсу. Види валютного курсу залежно від режиму його формування. Двосторонній та багатосторонній валютні курси. Номінальний та реальний валютний курс. Паритет купівельної спроможності. Попит і пропозиція як чинники валютного курсу. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом. Валютні системи в розвитку.

13.3. Вплив державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності на ведення міжнародного бізнесу. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП. Чистий експорт як компонент сукупних витрат. Гранична схильність до імпорту. Вплив чистого експорту на ВВП. Мультиплікатор витрат у відкритій економіці. Економічна рівновага в умовах відкритої економіки. Визначення залежності бізнесу експортно-імпортних операцій від валютних коливань та рівноваги платіжного балансу.

Тема 14. Особливості ведення бізнесу в сферах підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

14.1. Підприємництво як вид господарювання. Підприємництво і підприємець: сутність та особливості. Види підприємницької діяльності. Підприємницьке середовище. Бізнес-комунікації в підприємстві Корпоративна соціальна відповідальність Соціально-трудова відносинами у підприємстві. Соціальні гарантії у сфері праці

14.2. Організаційно-правові форми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Мале інноваційне підприємництво. Функції торгового підприємництва.

Франчайзинг. Біржова діяльність суб'єктів господарювання. Стратегії в підприємстві. Сучасні моделі підприємницької діяльності. Інтернет-трейдинг.

14.3. Європейська торговельна політика. Сутність та поняття торговельної політики. Економічні інструменти регулювання торговельної політики. Економічна та торговельна політики співпраці України з ЄС.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, виконання індивідуальних (творчих) завдань, а також самостійну роботу. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимально – 60 балів; мінімально, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних (творчих) завдань проводиться за критеріями, що засновано на ступені засвоєння теоретичного матеріалу, розумінні проблем, що розглядаються, поєднуванні теорії з практикою та отриманні вмінь та навичок щодо:

моделювання поведінки споживача на рівні галузевого ринку;

визначення доходів і споживання домогосподарств у сучасному економічному кругообігу;

встановлення максимізаційно-мінімізаційних цілей фірми та на основі цього моделювання бізнес-проектів у короткостроковому та довгостроковому періодах діяльності фірми;

аналізування стану галузевого ринку товарів та послуг на принципах рівноважного підходу;

дослідження проблеми сучасного ринку досконалої конкуренції як ідеальної концепції для ведення бізнесу;

аналізування результатів ведення бізнесу з урахуванням ступеню конкуренції та концентрації галузевого ринку;

визначення ролі держави в економіці та сутності економічної політики держави;

впливовості держави на ведення бізнесу;

розуміння взаємозв'язку економічних, соціальних та екологічних проблем держави в цілому та бізнесу зокрема;

обґрунтування висновків щодо впливу проблем рівноваги платіжного балансу на експортно-імпорتنі операції на всіх рівнях господарювання.

При оцінюванні знань студента значення має:

володіння студентом логікою та стилем викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; акуратність.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критерії екзаменаційної оцінки складаються викладачем згідно завдань екзаменаційного білету та відповідно критеріям оцінювання знань студента під час семінарських, практичних занять та виконання індивідуальних завдань.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Економіка для бізнесу» розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю та балів, отриманих на екзамені за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Практичні заняття	Поточні контрольні роботи	Творчі завдання	Домашні завдання	Колоквіум	Усього	
Змістовий модуль 1. Мікроекономічні засади бізнесу	Тема 1. Вступ до економіки для бізнесу	1 тижд.	1				1	
	Тема 2. Моделювання поведінки споживача	2 тижд.	1		1		2	
	Тема 3. <i>Механізм ринкового ціноутворення</i>	3 тижд.	1			1	2	
	Тема 4. Економічна модель ведення бізнесу	4 тижд.	1			1	2	
	Тема 5. Витрати у бізнесі	5 тижд.	1	5		1	7	
	Тема 6. Ринкові структури ведення бізнесу	6 тижд.	1			1	2	
	Тема 7. Ринки ресурсів	7-8 тижд.	2			1	8	11
Змістовий модуль 2. Макроекономічне оточення бізнесу	Тема 8. . Макроекономічні показники та система національних рахунків. Економічне зростання.	9 тижд.	1		5	1	7	
	Тема 9. Макроекономічна нестабільність та її вплив на ведення бізнесу	10 тижд.	1			1	2	
	Тема 10. Соціальне оточення бізнесу та демографічні проблеми суспільства	11 тижд.	1			1	2	
	Тема 11. Формування інвестиційних резервів бізнесу	12 тижд.	1	5		1	7	
	Тема 12. Функціонування господарського механізму та основні напрями регулювання економіки	13 тижд.	1			1	2	
	Тема 13. Зовнішньоекономічна діяльність держави	14 тижд.	1			1	2	
	Тема 14. Особливості ведення бізнесу в сферах підприємництва, торгівлі та біржової діяльності	15 тижд.	1			1	8	10
Усього			15	10	5	14	16	60
Екзамен		16-20 тижд.						40
Разом								100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Абель Э. Макроэкономика 5-е изд. / Э. Абель, Б. Бернанке. – СПб.: Питер, 2011. – 768 с.
2. Базилевич В. Д. Макроекономіка: практикум : навч. посібн. / В.Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л. О. Баластрик : за ред. В.Д. Базилевича. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Київ : Знання, 2010. – 550 с.
3. Гриффитс А. Экономика для бизнеса и менеджмента / А. Гриффитс, С. Уолл : - Днепр : Balance Business Books, 2007. – 944 с.
4. Макконнел К.Р. Экономикс. Принципы, проблемы и политика. / К. Р. Макконнел, С. Л. Брю, Ш. М. Флинн. – 21-е изд. – М. : Инфра-М, 2019. – 1152 с.
5. Мэнкью Н. Г. Принципи макроекономіки: підручник для вузів /Н. Г. Мэнкью 4-е изд. – СПб.: Изд. «Питер» , 2010. – 576 с.

Додаткова

6. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег: / Дж. М. Кейнс ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1978 – 488 с.
7. Клименко Е. Н. Макроэкономика : учебное пособие для самостоятельного изучения дисциплины для иностранных студентов всех направлений подготовки / Е. Н. Клименко, О. Н. Крюкова, М. С. Бриль. – Харьков : Изд. ХНЕУ им. С. Кузнеця, 2015. – 220 с.
8. Макроекономіка :навчальний посібн. / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, В. М. Філатов та ін. ; під заг. ред. О. М. Кліменко. –Харків : ВД «Инжэк», 2011. –250 с.
9. Мащенко М. А. Інвайронментальна безпека промислового підприємства в умовах структурних перетворень / Адаптаційно-інтеграційні механізми управління інноваційними процесами в економіці : колективна монографія за ред. д.е.н., проф. Прохорової В. В. – Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2019. – 302 с.

10. Мікроекономіка : навч.-практ. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / О. Є. Попов, В. І. Отенко, І. М. Колесніченко та ін. ; за заг. ред. д-р. екон. наук, доцента Попова О. Є. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 336 с.

11. Jennissen, Roel Peter Wilhelmina Macro-economic determinants of international migration in Europe : Proefschr. / Door Roel Peter Wilhelmina Jennissen; Rijksuniv. Groningen Amsterdam :

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Сайт Держкомстат України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

13. Про Державний бюджет України на 2019 рік (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2019, № 5 – 6, ст. 60), [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>.

14. Кліменко О. М. Персональні навчальні системи за дисципліною «Економіка для бізнесу» [Електронний ресурс] / О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5302>